

Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland 2024-2033

Fastställd av socialnämnden
Framtagen av socialförvaltningen
Datum 2024-09-19
Gäller 2024-2033
Ärendenr SON 2024/348
Version [1.0]

Första spadtaget i Klintehamn januari 2024.

Amanda Ringkvist, Klintetraktens framtid, Mariette Nicander, ordförande i tekniska nämnden och Håkan Ericsson, ordförande i socialnämnden.

Innehållsförteckning

Plan för särskilt boende för äldre inom Region.....	1
Gotland	1
2024-2033	1
Varför en plan för särskilt boende?	3
Lagstiftning	3
Definitioner	3
Särskilt boende.....	3
Demensboende	4
Parboende	4
Medboende	4
Insatser som främjar kvarboende i det egna hemmet	4
Korttidsplats.....	4
Växervis boende	4
Trygghetsplatser	4
Antal platser.....	4
Kvarboendeprincipen – hur underlättar vi för de äldre att bo kvar i det ordinarie boendet?	5
Övriga tjänster	5
Välfärdsteknik	5
Omvärldsanalys.....	6
Fler äldre	6
Gotland i jämförelse med riket 65 år och äldre.....	6
80 år och äldre	6
80 år och äldre - prognos för Gotland 2024- 2033	7
Personer med demenssjukdom	7
Äldreomsorg i framtiden	7
Faktorer som påverkar behov av och tillgång till särskilt boende för äldre	9
Andra boendeformer för äldre än särskilt boende	10
Seniorbostad	10
Trygghetsbostad.....	10
Särskilt boende med olika former av specialinriktningar	10
Utformning av en enhet	11
Särskilt boende på Gotland 2024	11
Karta över befintliga boenden	12
Antal lägenheter särskilt boende 2024.....	12
Avtalsformer.....	14
Egen regi	14
Ramavtal-enstaka platser	14
Entreprenad	14
Icke verkställda beslut- i väntan på särskilt boende	14
Var vill de äldre bo utifrån boendenas placering idag?	14
Krav på särskilt boende.....	15
Storleken på nuvarande särskilda boenden	15

Prognos – hur många lägenheter behöver vi?	15
Metod för beräkning av behovsprognos	15
Behov av platser under planperioden	16
Plan	16
Behov av fler lägenheter i särskilt boende.....	16
Handlingsplan	17
Bilaga.....	17
Befolkningsprognos Gotland 2024-2033.....	17
Behovsprognos.....	20

Varför en plan för särskilt boende?

Syftet med att ta fram en plan för särskilt boende för äldre är primärt att socialförvaltningen inom Region Gotland ska kunna följa den demografiska utvecklingen och vara med och planera behovet av boendeplatser inom särskilt boende på Gotland. Den äldre befolkningen på Gotland kommer att öka. Särskilt kraftig är ökningen bland dem över 85 år. År 2050 räknar man med att antalet personer över 85 år kommer att vara 4761 jämfört med 2060 personer år 2023. En ökning med 131 procent. Av det skälet är den prognos som förvaltningen gör mycket viktigt för den framtida planeringen av antalet boendeplatser.

Planen bör även ses som en del i arbetet med att planera och påverka boenden för äldre på regional nivå. Gotland behöver flera typer av boendeformer för äldre där särskilt boenden bara är en del. De flesta äldre bor i det ordinära bostadsbeståndet och därför är det av stor vikt att det planeras för attraktiva och tillgängliga bostäder för äldre och att det är möjligt att bo kvar i hemmet så länge som det är möjligt innan behov finns för en plats inom ett särskilt boende. Det ordinarie boendet som människor själva väljer kommer i framtiden, liksom idag, att vara den viktigaste boendeformen för de allra flesta äldre så att behov av särskilt boende minskar eller inte uppstår.

Lagstiftning

Socialtjänstlagen, SoL, ger kommunen ansvaret att inrätta särskilda boendeformer för äldre med behov av särskilt stöd. För att få plats i ett särskilt boende krävs en ansökan ifrån den enskilde för att kunna utreda behov och fatta ett individuellt biståndsbeslut. Grunden för bifallsbeslut är ett stort och omfattande omvårdnadsbehov hos den enskilde.

Inom skälig levnadsnivå ingår att kunna sammanbo med make/maka eller sambo även i ett särskilt boende. Paret ska ha sammanbott varaktigt sedan tidigare.

Definitioner

Särskilt boende

- Särskilt boende är ett individuellt behovsprövat boende som ges med stöd av socialtjänstlagen.
- Särskilt boende är ett samlingsbegrepp på boende som tillhandahåller service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. På sådant boende ska

det finnas personal dygnet runt, samt tillgång till legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal.

- Särskilt boende finns med omvårdnadsinriktning och demensinriktning.

Demensboende

På ett demensboende ges stöd och omsorg som är särskilt inriktad för personer med demenssjukdom. För att få insatser på ett demensboende krävs ett biståndsbeslut om särskilt boende och att demenssjukdomen är diagnosticerad.

Parboende

Parboende innebär att *båda* makar eller sambor har behov av särskilt boende och rätt att bo på samma boende i var sin lägenhet eller genom att dela en lägenhet.

Medboende

Medboende innebär att *endast en* make/samboende har behov av särskilt boende. Den make/sambo som inte har beslut om särskilt boende kallas för medboende och bor i samma lägenhet.

Insatser som främjar kvarboende i det egna hemmet

För att den enskilde ska ha möjlighet att bo kvar i det egna hemmet finns flera insatser att ansöka om såsom hemtjänst, hemsjukvård, korttidsplats, växelvis boende och trygghetsplats. Nedan följer en kort beskrivning av dessa insatser, vilka ofta förläggs i nära anslutning till ett särskilt boende, men är inte att betrakta som permanent boende enligt socialtjänstlagen.

Korttidsplats

Korttidsplats är en tidsbegränsad biståndsbedömd insats till personer som ansöker om och är i tillfälligt behov av heldygnsomsorg, som inte kan tillgodoses genom andra insatser. Det kan finnas behov av vardagsrehabiliterande insatser under en begränsad period, till exempel efter utskrivning från sjukhus i avvaktan på hemgång. Det kan även fungera som avlösning för personer som vårdas hemma av en anhörig, då den anhörige behöver avlösning.

Växelvis boende

Växelvis boende är en form av korttidsplats där den enskilde kan få bo på ett korttidsboende. Det ska fungera som avlösning för anhöriga som har huvudsakligt omvårdnadsansvar hemma. Växelvis boende kräver biståndsbeslut.

Trygghetsplatser

Trygghetsplatser erbjuds personer vars anhörig/närstående behöver tillfällig/oplanerad avlösning i omvårdnaden av sin närstående, till exempel vid plötslig sjukdom.

Antal platser

Tabellen nedan visar lokalisering och fördelning av korttidsplatser, växelvis boende och trygghetsplatser avseende platser mars 2024.

Fördelning	Antal
Kilåkerns äldreboende	1
Åvallegårdens äldreboende	2
Syrensgårdens äldreboende	1
Stuxgårdens äldreboende	1
Korttidsenheten Visby	40
Korttidsenheten Slite	4
Hemse äldreboende	1
Totalt	50

Kvarboendepincipen – hur underlättar vi för de äldre att bo kvar i det ordinarie boendet?

Kvarboendepincipen innebär att den som önskar ska kunna erbjudas insatser för att möjliggöra ett kvarboende i ordinarie hem. Principen gäller upp till skälig levnadsnivå enligt socialtjänstlagen.

Faktorer som överlag bedöms öka möjligheterna för äldre att bo kvar hemma är:

- Proaktivt arbete för att förhindra sjukhusvistelse som till exempel förebyggande samordnad individuell plan i hemmet (SIP)
- Fysisk aktivitet främjar kvarboende
- Vård- och omsorgsinsatser och serviceinsatser i hemmet så som hemtjänst, rehabilitering, hemsjukvård och palliativ vård
- Utbyggnad av trygghetsboende
- Utvecklat anhörigstöd
- Tillgång till korttidsplats, växelvis boende och trygghetsplats
- Uppsökande verksamhet
- Hjälpmedel
- Bostadsanpassning
- Egen kunskap och hälsofrämjande åtgärder är av stor vikt

Region Gotland har utvecklat en webbsida ”Senior på Gotland” (<https://gotland.se/omsorg-och-stod/stod-till-aldre/senior-pa-gotland>) där man som senior kan få tips och kunskap för att kunna leva ett bra liv hela livet och åldras på sina villkor.

Övriga tjänster

För att äldre ska kunna bo kvar hemma krävs även andra tjänster som underlättar att bo kvar, såsom utbyggd kollektivtrafik, hjälp med gräsklippning, snöröjning med mera.

Välfärdsteknik

Enligt *Socialstyrelsens lägesrapport 2023 ”Vård och omsorg för äldre”* kan välfärdsteknik såsom digitala larm, digitala lås och medicinpåminnare påverka äldres känsla av att vara trygga och säkra i sitt hem. I en enkätundersökning svarade nästan 7 av 10 att de känner sig mer trygga och säkra till följd av tekniken. Däremot visar studien inte på någon tydlig positiv effekt av tekniken på de äldres självständighet eller delaktighet.

¹ ”Vård och omsorg för äldre” (Socialstyrelsen, 2023)

Inom särskilda boendeformer för äldre har digitala lösningar ökat mest, från 54 procent av kommunerna 2021 till 65 procent 2022. Trots den generella ökningen av välfärdsteknik minskar användningen av digital kommunikation mellan äldre och personal eller närstående. De flesta av socialtjänstens digitala tjänster används än så länge av en mycket liten andel av befolkningen. I gruppen 75 år och äldre har 4 procent under det senaste året använt internet eller en digital tjänst för att se aktuell status för sitt ärende, och 2 procent för att söka information om socialtjänsten i kommunen.

Rådet för kommunala analyser (RKA) menar i sin rapport *Effektivitet i äldreomsorgen* från september 2023² att om volymminskningen fortsätter som den gjort i många år och hälsofrämjande arbetssätt kombinerat med ny teknik är framgångsrikt kan utvecklingen se annorlunda ut. Då skulle antalet som behöver hemtjänst eller särskilt boende inte vara särskilt mycket större om tio år än det är idag. Den totala volymökningen de närmaste tio åren skulle då kunna vara knappt två procent.

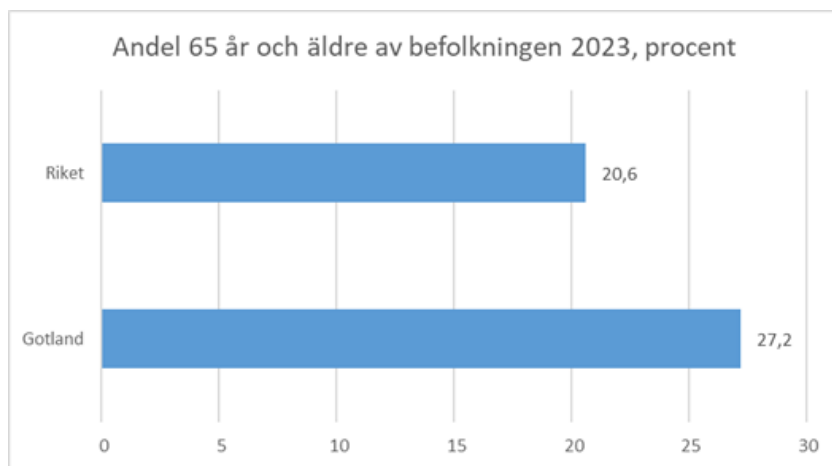
Behovet behöver analyseras lokalt då förändringen kan se olika ut i olika kommuner.

Omvärldsanalys

Fler äldre

Livslängden ökar och de äldre blir allt fler. Antalet personer 80 år och äldre med beslut om särskilt boende har minskat över en tioårsperiod nationellt, sett till den ökande äldre befolkningen. Cirka 20 procent eller 2 miljoner av Sveriges befolkning är idag 65 år eller äldre. Av dem bor cirka 85 000 personer över 80 år i särskilt boende. På Gotland kan kraven om att tillhandahålla särskilda boenden med olika service- och vårdnivåer komma att öka, då andelen äldre än 65 år beräknas öka markant de kommande åren.

Gotland i jämförelse med riket 65 år och äldre³

Källa; Kolada

80 år och äldre

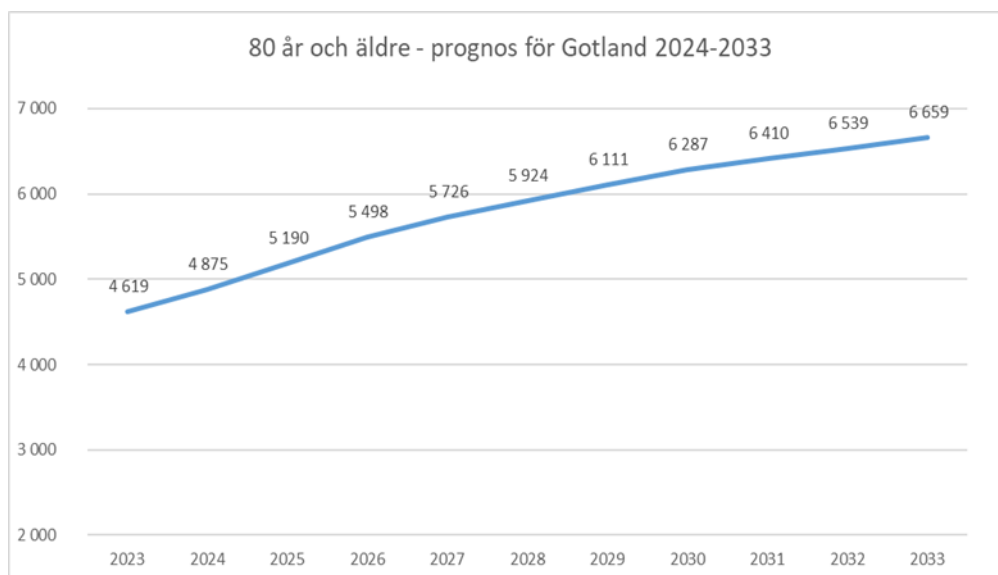
År 2034 beräknas Sveriges folkmängd att passera 11 miljoner. Allra mest, procentuellt sett, ökar de som är 80 år och äldre och beräknas då vara 270 000 fler än idag, varav 130 000 i åldrarna över 85 år, en ökning med över 50 procent. Gotland har både i antal och procent

² "Effektivitet i äldreomsorgen" (Rådet för kommunala analyser, 2023)

³ Kollada

den största ökningen i åldersklassen 80 år och äldre, och som beräknas öka med 2 040 invånare. Från år 2023 med 4 619 invånare över 80 år och beräknas till år 2033 öka till 6 659 invånare, en ökning med 44 procent⁴

80 år och äldre - prognos för Gotland 2024- 2033⁵

Personer med demenssjukdom

I Sverige har närmare 150 000 personer en demenssjukdom. En procent av 65-åringarna beräknas ha en demenssjukdom. Motsvarande andel vid 85 års ålder är 20 procent. Många av de drabbade har ingen demensdiagnos eftersom deras symptom inte utretts⁶.

Äldreomsorg i framtiden

Enligt Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) "Effektivitet i äldreomsorgen, september 2023" har andelen äldre som har hemtjänst eller särskilt boende minskat under många år. De senaste tjugo åren har andelen äldre över 80 år som bor i särskilt boende minskat från drygt 21 procent till ungefär 10 procent⁷

Minskningen är större än motsvarande ökning av medellivslängd, så det handlar inte enbart om förbättrad hälsa bland de äldre. Minskningen gäller såväl särskilt boende som hemtjänst, korttidsvård och dagverksamhet. Beroende på i vilken utsträckning som denna minskning kommer att fortgå kommer det som ofta kallas den demografiska utmaningen att bli olika utmanande.

Om vi tänker oss ett scenario där vi utgår från hur många som har hemtjänst och särskilt boende idag – och sedan skriver fram det med den förväntade ökningen av antalet äldre – så får vi en situation där antalet lägenheter i särskilt boende skulle behöva öka rejält och

⁴ Statistiska Centralbyrån

⁵ Kostnad per brukare (KPB), (Ensolutions AB)

⁶ "Om demenssjukdom i särskilt boende" (Handbok ifrån Svensk demenscentrum, 2019)

⁷ "Effektivitet i äldreomsorgen" (Rådet för kommunala analyser, 2023)

antalet personal i hemtjänsten kan bli så stort att vi får stora rekryteringsproblem. Men om minskningen av andelen med hemtjänst eller särskilt boende fortsätter, och om arbetet med förebyggande och främjande insatser är framgångsrikt, så kanske vi om tio år och därefter har mindre behov av lägenheter i särskilt boende och av äldreomsorgspersonal än vi har idag.

Two different scenarios

Så hur vi räknar kommer att ge väldigt stora skillnader i utfall. I det första scenariot utgår vi från nuläget och vi tittar på gruppen över 80 år (därför att det är där den största befolkningsökningen sker och där är behoven av äldreomsorg mycket större än i totalgruppen över 65 år).

År 2022 hade 16 procent av alla över 80 år hemtjänst. Totalt var det ca 582 000 invånare över 80 år 2022. Av dessa hade ca 95 000 hemtjänst (16 procent) och ca 59 000 särskilt boende (10 procent). År 2031 förväntas antalet personer över 80 år vara drygt 823 000, en ökning med nästan 264 000 personer på tio år. Om andelen med äldreomsorg är desamma som idag, kommer antalet som är över 80 som behöver hemtjänst då att vara ca 134 000 och särskilt boende 83 000. Vi talar då om volymökningar runt 40 procent på tio år. Jämför vi istället med hur det var för sex år sedan, skulle ökningen bli 26 procent. Men om vi räknar på ett annat scenario, ett där vi antar att andelen invånare över 80 år med äldreomsorg fortsätter att sjunka ungefär i den takten den gjorde före pandemin – ja då ser det annorlunda ut. För tjugo år sedan bodde drygt 20 procent av alla över 80 år på särskilt boende. Den siffran är nu 10 procent. De senaste tio åren har andelen sjunkit med fyra procentenheter, så låt oss anta att den sjunker med fyra till de kommande tio åren. (Andelen med särskilt boende sjönk i samma takt även före pandemin.) Om sex procent av invånarna över 80 år behöver särskilt boende om tio år är det antalet 49 400, dvs klart lägre än antalet som bor i särskilt boende idag (58 682). För hemtjänsten kan vi före pandemin se en minskningstakt på ca tre procentenheter per tio år. Låt oss fortsätta med den. Då behöver 13 procent av de som är över 80 år hemtjänst om tio år, 107 000 personer. En ökning med mer måttliga 12,6 procent. Sammantaget skulle antalet personer som behöver insatser i form av hemtjänst eller särskilt boende vara marginellt högre (1,7 procent) om tio år – och klart lägre än antalet som fick dessa insatser 2015. Trots den kommande stora ökningen av antalet äldre.

Genom dessa två scenarier är det svårt att planera kommande boendebehov och det återspeglar sig även i Boverkets analys där kommunerna fortsatt förväntar att behovet av insatser kommer att öka⁸.

Enligt Boverkets analys 2023⁹:

⁸ "Effektivitet i äldreomsorgen" (Rådet för kommunala analyser, 2023)

⁹ "Bristen på särskilt boende fortsatt stor" (Boverkets hemsida)

Antalet äldre kommer enligt befolkningsprognosen att öka i hela landet, särskilt i åldern över 80 år. Därmed förväntas behovet av insatser inom äldreomsorgen att öka. Kommunerna bedömer att fler kommer att behöva mer vård, framför allt inom demensvård. Nuvarande lokaler kommer inte att täcka kommande behov; det byggs inte i takt med antalet ökande äldre i många kommuner. Några kommuner säger i sina kommentarer att prognosen är oklarare framåt efter pandemin.

Några kommuner uppgav förra året att effekterna av pandemin kommer att minska behovet i åtminstone 2–3 år framåt i tiden. Behovet av att planera för att bygga nya särskilda boenden har därför skjutits på framtiden.

Flera faktorer påverkar i vilken utsträckning det kommer att behövas fler platser inom särskilt boende. Av kommunernas kommentarer framgår bland annat att:

- tillgången på tillgängliga lägenheter och alternativa boendeformer så som seniorbostäder och trygghetsboenden påverkar i vilken mån äldre personer i behov av insatser kan bo kvar med hemtjänst.
- LOV på särskilt boende för äldre ger en osäker prognos.
- I det som byggs flyttar det även in en stor del äldre från andra kommuner.
- I många kommuner är det projekt på gång men byggprocessen är långsam. Försenade byggprocesser är ett problem. Nya boenden planeras men hinner inte färdigställas i den takt som behoven uppstår.

I Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2023 bedömer 109 kommuner att de har ett underskott på särskilda boendeformer för äldre. Det är fler kommuner än föregående år, och nivåerna är tillbaka där de var före pandemin.

Faktorer som påverkar behov av och tillgång till särskilt boende för äldre

Enligt Socialstyrelsens publikation ”*Behov av och tillgång till särskilda boendeformer för äldre*¹⁰” finns flera faktorer som påverkar behov av och tillgång till särskilt boende utöver den demografiska utvecklingen. På lokal nivå har kommunerna förutsättningar att göra bedömningar av det framtida behovet av särskilda boendeformer eftersom de kan väga in lokala förutsättningar som har betydelse för när en person behöver och önskar flytta till en bostad i ett särskilt boende. Några exempel på faktorer som identifierats:

- Hur den lokala demografiska utvecklingen ser ut.
- Hur hälsan är hos den äldre befolkningen lokalt.
- Om det finns förebyggande arbete och andra insatser för att förlänga kvarboendet, exempelvis anhörigstöd, mötesplatser, dagverksamhet m.m.
- Hur hemtjänsten är organiserad och hur välfungerande den är samt hur hemsjukvården fungerar.

¹⁰ Behov av och tillgång till särskilda boendeformer för äldre (Socialstyrelsen 2021)

- Hur mycket information kommunen har om hur äldre personer bor idag i kommunen och hur de vill bo i framtiden.
- Om kommunen har en dialog med bostadsbolag om vilka bostäder som finns i kommunen och hur tillgängliga dessa är och skulle behöva vara utifrån de äldre personernas behov.
- Vilka politiska beslut som fattas.

Andra boendeformer för äldre än särskilt boende

Utformningen av bostäder och boendemiljöer är en allt viktigare fråga. När äldre ska bo kvar längre i det vanliga bostadsbeståndet är bostadens tillgänglighet och användbarhet fundamental. Dessutom kommer alltmer hemtjänst och hemsjukvård att bedrivas i hemmet. En central insats för regionen bör vara att ta ett helhetsansvar för äldres boende, inkluderade såväl bostadens tillgänglighet och användbarhet som välfärdsteknologi.

Seniorbostad

Seniorbostäder är helt vanliga bostäder inom det ordinarie bostadsbeståndet som är avsedda för personer över en viss ålder. Tanken är att bostäderna ska vara utformade efter äldres behov av tillgänglighet, trygghet och med större möjlighet till gemenskap. Seniorbostäder finns som hyresrätt, bostadsrätt, ägarlägenhet och kooperativ hyresrätt och du hyr eller köper din bostad på eget initiativ. Seniorbostäder kan skilja sig mycket åt i sin utformning och i vad de har att erbjuda. Ibland är det enda utmärkande att alla som bor i huset är över en viss ålder, medan andra boenden erbjuder service och aktiviteter. Vissa boenden tillhandahåller servicetjänster medan det i andra är de boende själva som arrangerar aktiviteter och samverkar för en trygg och bekväm tillvaro. Seniorbostäder har många likheter med trygghetsbostäder, men i en trygghetsbostad är det krav på att gemensamhetsutrymmen och aktiviteter ska finnas vilket det inte är i seniorbostaden. Åldersgränsen skiljer sig också åt.

Trygghetsbostad

Trygghetsbostäder är en boendeform som har tillkommit för att ge äldre som önskar det tillgång till större gemenskap och mer trygghet. Det är en så kallad mellanboendeform som överbryggat glappet mellan vanligt boende och särskilda boenden med heldygnsomsorg (SÄBO). För att flytta in i en trygghetsbostad krävs inget biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen. Trygghetsbostäder finns som hyresrätt, bostadsrätt och kooperativ hyresrätt och du hyr eller köper din bostad på eget initiativ.

Det finns en stor variation av trygghetsbostäder runt om i landet men trygghet, tillgänglighet, gemensamhetsutrymmen och särskild personal är gemensam nämnare för många. Till skillnad från ett särskilt boende ingår inte mat, service, omvårdnad eller sjukvård.

Särskilt boende med olika former av specialinriktningar

Det kan finnas ett behov av platser i särskilda boenden med antingen specialinriktningar eller anpassade för exempelvis yngre personer med demenssjukdomar, personer med svårt

utmanande beteenden, personer med psykiska funktionsnedsättningar, äldre med missbruk eller äldre med multiproblematik.

Det finns dock en svårighet på Gotland att inrätta den här typen av platser med specialinriktning då underlaget är litet. Det lilla underlaget kan medföra att tomma platser riskerar att uppstå i perioder när behovet inte finns. Att tomma platser uppstår bekräftas även i den omvärldsbevakning som är genomförd med andra kommuner som valt att inrätta boende för yngre med demenssjukdom. Det blir därmed än viktigare att arbeta med individanpassning för att möta och stödja dessa personer samt möjlighet att erbjuda meningsfulla, anpassade aktiviteter.

Utformning av en enhet

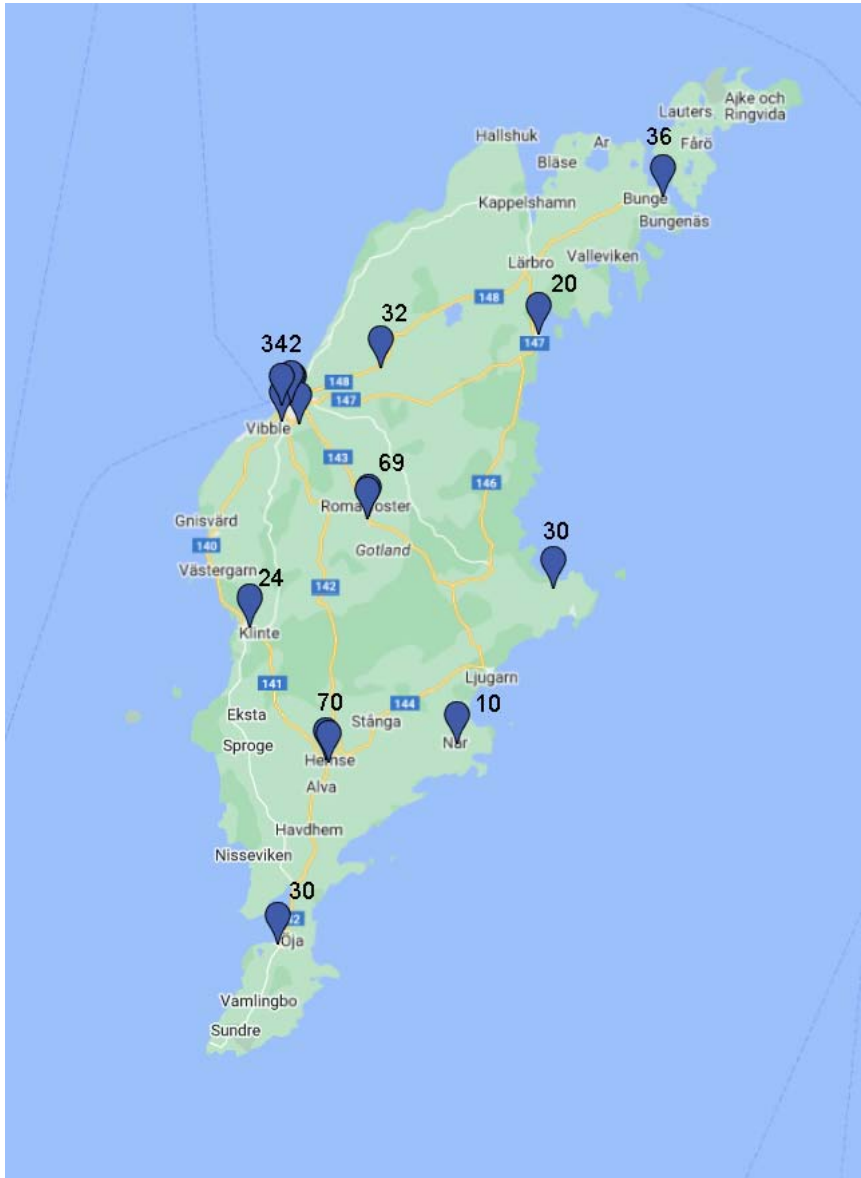
Samtliga särskilda boenden som byggs eller byggs om enligt specifikationerna fastställda i funktionsprogrammet delas in i enheter på tio lägenheter. Varje enhet på tio lägenheter har ett eget gemensamt kök och allmänna utrymmen samt förråd, tvättstuga med mera.

Vid behov kan en enhet omvandlas från exempelvis ett boende för somatiskt sjuka äldre till en enhet för personer med demenssjukdomar eller för andra målgrupper som kan ha behov av särskilda boendeenheter där personalen har specialkompetens. Det aktuella behovet kan styra hur ett särskilt boende disponeras vid nystart och även längre fram om behov av att omvandla enheter till enheter med annan specialinriktning uppstår.

Särskilt boende på Gotland 2024

För närvarande finns på Gotland totalt 663 lägenheter.

Karta över befintliga boenden

Antal lägenheter särskilt boende 2024

(inklusive insprängda korttidsplatser/trygghetsplatser och parboenden)

Särskilt boende	Totalt antal lägenheter	Varav somatik	Varav demens	Avtalsform
-----------------	-------------------------	---------------	--------------	------------

Stuxgården, Fårösund	36	12	24	Egen regi
Kilåkern, Slite	20	20		Egen regi
Fältgatan 75, Visby	24		24	Egen regi
Fältgatan 77, Visby	27	18	9	Egen regi
Tingsbrogården, Bro	32		32	Egen regi
Roma äldreboende, Roma	50	40	10	Egen regi
Syréngården, Roma	19		19	Egen regi
Åvallegården, Klintehamn	24	24		Egen regi
Pjäsen, Visby	100	70	30	Egen regi
Sudergården, Burgsvik	30	10	20	Entreprenadavtal
Vardaga, Katthammarsvik	30	20	10	Entreprenadavtal
Terra Nova äldreboende, Visby	60	30	30	Egen regi
Hemse äldreboende, Hemse	40	40		Entreprenadavtal
Iliansgården, Hemse	30		30	Entreprenadavtal
Gotlands sjukhem, Visby	43	43		Ramavtal
Hattstugan, När	10		10	Ramavtal
Solrosen, Visby	30		30	Ramavtal
Regementsgatan, Visby	58	20	38	Ramavtal
Totalt	663	347	316	

Avtalsformer

Egen regi

Region Gotland är utförare av särskilt boende.

Ramavtal-enstaka platser

Avtal har tecknats med ett antal olika utförare omfattande köp av enstaka platser. Avtalen innebär inget åtagande för utföraren att under avtalsperioden förbehålla något angivet antal platser för Region Gotland.

Entreprenad

Region Gotland har ett antal särskilda boenden som bedrivs som driftentreprenader, vilket innebär att uppdraget utförs i lokaler som tillhandahålls av Region Gotland och att entreprenören tillhandahåller boendeplatser i enlighet med avtal.

Fakta i korthet (2023)

- Ålder vid inflyttning till särskilt boende, median: 85 år
- Väntetid från ansökan till platserbjudande, medelvärde: 77 dagar
- Längsta boendetid: 17 år
- Boendetid i snitt: 25 månader
- Könsfördelning: Kvinnor 2/3, Män 1/3
- Genomsnittlig lägenhetsstorlek: 33 m²
- Genomsnittlig månadshyra: 6 890 kronor (exklusive måltidsavgift)
- Beläggningsgrad 97,6 % (andel boendedygn som varit utnyttjade under helår 2023)
- Omsättningsgrad 1,33 (antal personer per plats under helår 2023)
- Kostnad särskilt boende enligt KPB¹¹ egen regi, 818 741 kr/plats

Icke verkställda beslut- i väntan på särskilt boende

En viss väntan till ett särskilt boende kommer alltid att finnas och behöver också finnas för att kunna garantera full beläggning på samtliga särskilda boenden. Det är inte ekonomiskt hållbart att ha tomma platser. Socialförvaltningen ska kunna erbjuda en boendeplats inom tre månader från och med det att biståndsbeslutet fattats.

Var vill de äldre bo utifrån boendenas placering idag?

I handläggarnas ansökningar och utredningar kan man se att de flesta önskemålen handlar om särskilt boende i framför allt Visby, men även i Hemse och till viss del också i Slite. Många äldre har anhöriga som bor eller arbetar antingen på orten eller på fastlandet vilket också påverkar deras val. Det kan även finnas önskemål från den enskilde att få bo kvar i den orten man bor i.

Borådet har en byteskö för äldre som inte har fått ett boende där de har önskat i samband med att behovet har uppstått.

¹¹ Kostnad per brukare (KPB), Ensolutions AB

Krav på särskilt boende

Socialnämndens funktionsprogram för särskilt boende och korttidsplats avser att beskriva de krav som Region Gotland ställer för produktion av lägenheter för särskilt boende/korttidsboende. Funktionsprogrammet anger de absoluta grundkraven som skall finnas i Regionens boendeformer. Detta funktionsprogram innefattar både särskilt boende och boende för korttidsplats och är reviderat utifrån erfarenheter från tidigare byggnationer. Den senaste revideringen antogs i socialnämnden 2023-02-09 (SON 2023/52).

Storleken på nuvarande särskilda boenden

Gotlands särskilda boenden har stor differens i antalet lägenheter per boende. Minst är Hattstugan med 10 lägenheter och störst är Pjäsen med 100 lägenheter.

Framtida särskilda boenden bör omfatta minst 90 platser för att kunna bära sina egna kostnader för bemanning samt hälso- och sjukvårdsansvar dygnet runt.

Prognos – hur många lägenheter behöver vi?

Metod för beräkning av behovsprognos

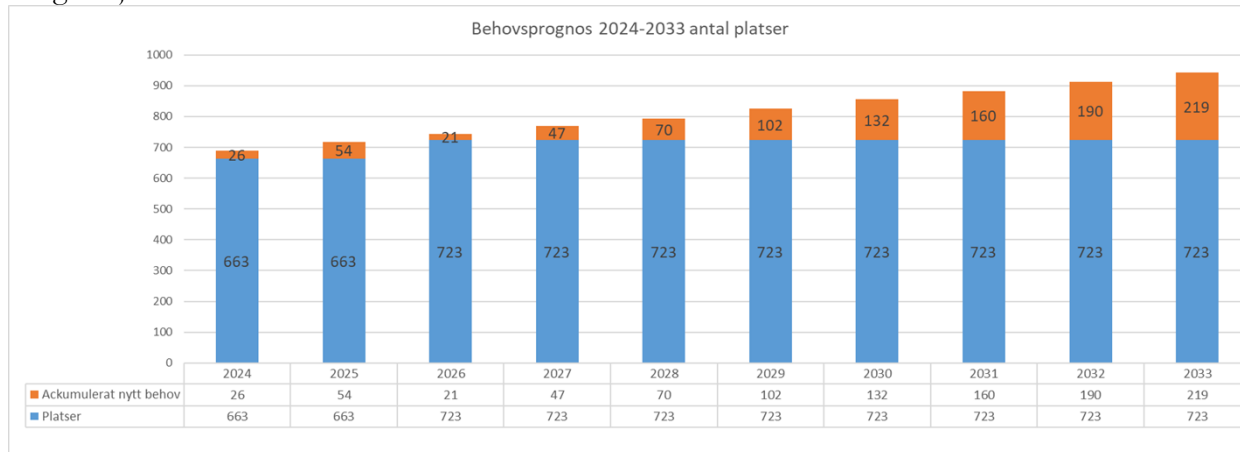
Det framtida behovet av antal platser i särskilt boende är beräknat på antalet beslut på Gotland 2023 uppdelat per ålderskategori och uppräknat med den förväntade procentuella ökningen av den äldre befolkningen på Gotland.

För bedömning av platsbehov har hänsyn tagits till faktorer såsom aktuell beläggingsgrad, omsättningsgrad samt konsumtionsfaktor. Konsumtionsfaktor avser exempelvis utvecklingen av äldres hälsa, ändrad lagstiftning, medicinsk och teknisk utrustning, tillgång till trygghetsbostäder vilket är faktorer som kan påverka behovsutvecklingen.

Behovet av platser 2024-2033 har sedan räknats upp med den procentuella ökningen av den äldre befolkningen som den senaste befolkningsprognosen för Gotland förutspår. I samband med den reviderade planen har beläggingsgrad för 2023 tagits fram och beräknades vara 97,6 % samt omsättningsgrad 1,33. I beräkningen av beläggingsgraden har det tagits hänsyn till korttidsplatser. Konsumtionsfaktorn bedöms påverka prognosen med -0,5 % per år från 2024 till 2033.

Behov av platser under planperioden

Enligt behovsprognosen ökar det årliga behovet av lägenheter i perioden 2024 – 2033 enligt följande:

Det är svårt att bygga lägenheter precis i takt med de prognostiserade behovsändringarna för varje år. Det är inte heller ekonomiskt möjligt att bygga lägenheter så pass långt i förväg att de sedan står tomma i avvaktan på beläggning. Ju längre fram i tiden desto osäkrare blir en prognos.

Plan

Behov av fler lägenheter i särskilt boende

Utifrån framtagna prognoser kommer det att fortsätta finnas behov av att bygga nya särskilda boenden för att möta den demografiska utvecklingen. Ett nytt boende i Klintehamn är planerat till 2025 med 60 platser vilket är medräknat i tabellen ovan. Socialnämnden har även beslutat att prioritera Visby och Slite som orter för kommande särskilda boenden.

En förstudie pågår avseende mark i Slite Vikhagen för ett särskilt boende om 90 platser. Mål för förstudien är att ta fram kostnadsindikation och tidplan för ett nytt särskilt boende samt ge förslag till marktilldelning.

I Visby är en utpekad mark ännu ej fastställd utan arbetet pågår inom förstudien för att hitta lämplig mark som är regionägd. I förstudien ingår även att se över ett eventuellt markförvärv.

Slite och Visby är ännu ej inräknade i prognosen ovan då arbetet ej kommit så långt som till start av byggprojekt. Men enligt ovanstående prognos behövs ett boende till 2029 med 90 platser samt till 2032/2033 med ytterligare 90 platser för att möta det framtida behovet.

Handlingsplan

- Genomförandeprojekt pågår avseende ett nytt särskilt boende i Klintehamn med 60 platser till 2025/2026.

- Socialnämnden har även fattat beslut att ytterligare ett särskilt boende om 90 platser skall byggas i Visby samt 90 platser i Slite (Othem Vikhagen). Förstudier pågår varför tidplanerna ej kan fastställas ännu men boendet i Slite kan påbörjas tidigast 2028/2029 på grund av vattenförsörjningen i området.
- Planeringsmöten genomförs inom socialförvaltningen varannan månad för att följa upp plan och platsbehov.
- Ny behovsprognos tas fram årligen.

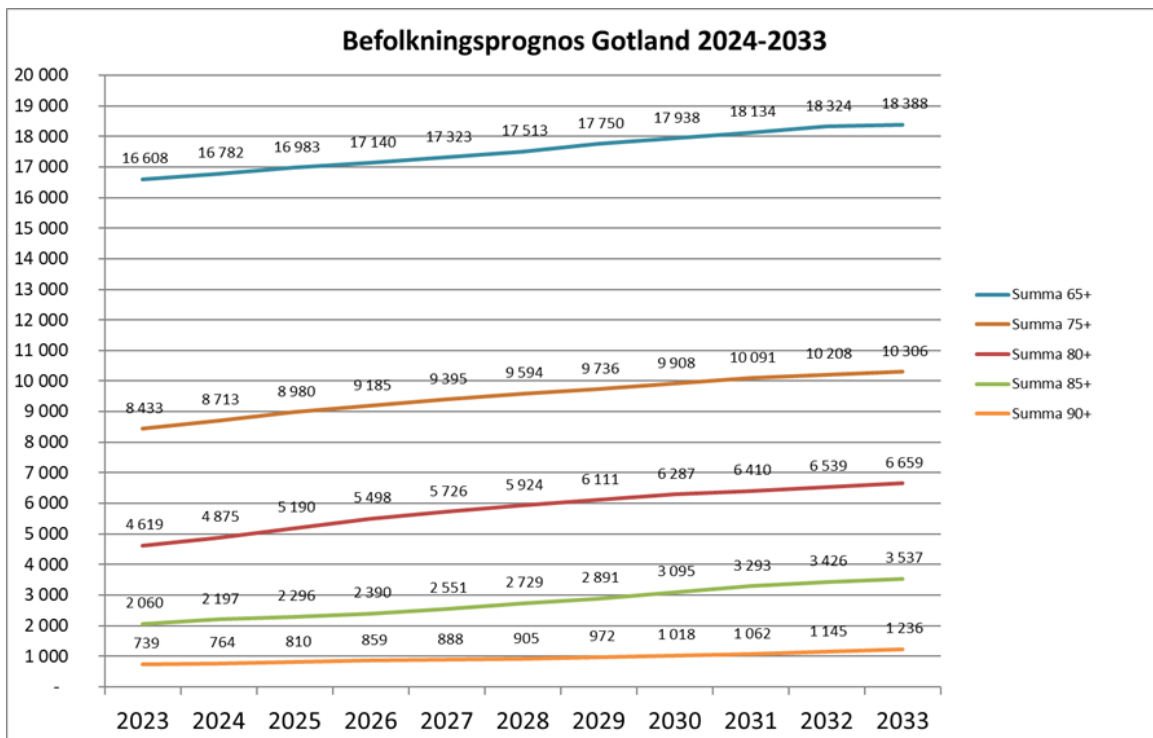
Bilaga

Befolkningsprognos Gotland 2024-2033¹²

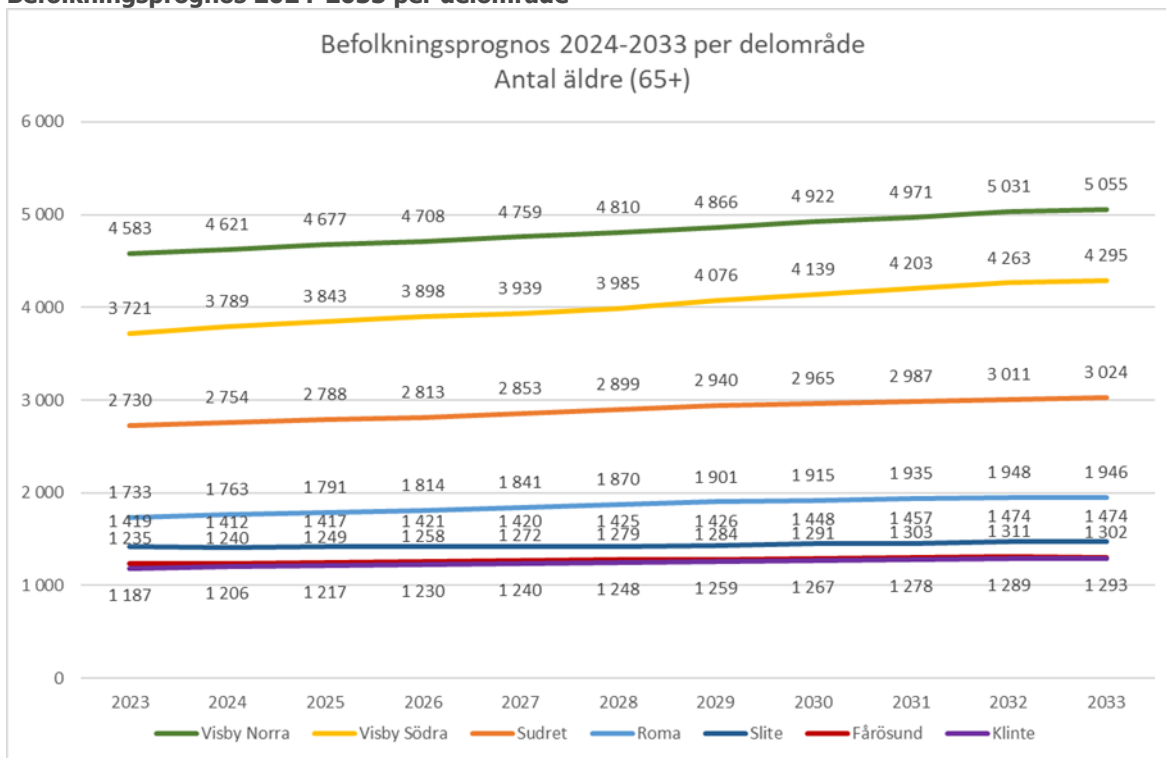
Folkmängd Region Gotland	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
0-49 år	34420	34203	34112	34087	34040	34017	33945	33843	33727	33625	33517
Andel 0-49 år	56%	56%	56%	56%	56%	56%	56%	55%	55%	55%	55%
50-64 år	12024	12056	11990	11896	11782	11617	11436	11316	11186	11038	11012
Andel 50-64 år	20%	20%	20%	19%	19%	19%	19%	19%	18%	18%	18%
65-79 år	11989	11907	11793	11642	11597	11589	11639	11652	11724	11785	11730
Andel 65-79 år	20%	20%	19%	19%	19%	19%	19%	19%	19%	19%	19%
75+ år	8433	8713	8980	9185	9395	9594	9736	9908	10091	10208	10306
Andel 75+ år	14%	14%	15%	15%	15%	16%	16%	16%	17%	17%	17%
80+ år	4619	4875	5190	5498	5726	5924	6111	6287	6410	6539	6659
Andel 80+ år	8%	8%	9%	9%	9%	10%	10%	10%	11%	11%	11%
85+ år	2060	2197	2296	2390	2511	2729	2891	3095	3293	3426	3537
Andel 85+ år	3%	4%	4%	4%	4%	4%	5%	5%	5%	6%	6%
90+ år	739	764	810	859	888	905	972	1018	1062	1145	1236
Andel 90+ år	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	2%
Summa	61029	61017	61060	61096	61118	61120	61102	61068	61017	60955	60885
65+ år	16608	16782	16983	17140	17323	17513	17750	17938	18134	18324	18388
Andel äldre (65+ år)	27%	28%	28%	28%	28%	29%	29%	29%	30%	30%	30%
Antal kvinnor 65-79	6077	6028	6004	5934	5946	5951	6007	6027	6055	6118	6077
Antal män 65-79 år	5912	5879	5789	5708	5651	5638	5633	5625	5668	5668	5653
Summa äldre (65-79 år)	11989	11907	11793	11642	11597	11589	11639	11652	11724	11785	11730
Antal kvinnor 80+	2668	2797	2944	3126	3216	3319	3395	3484	3560	3618	3694
Antal män 80+	1951	2078	2246	2372	2510	2605	2716	2803	2850	2921	2965
Summa äldre (80+år)	4619	4875	5190	5498	5726	5924	6111	6287	6410	6539	6659
Antal kvinnor 85+	1307	1362	1410	1460	1543	1625	1712	1812	1939	1992	2054
Antal män 85+	753	836	886	930	1008	1105	1180	1283	1354	1434	1482
Summa äldre (85+)	2060	2197	2296	2390	2511	2729	2891	3095	3293	3426	3537

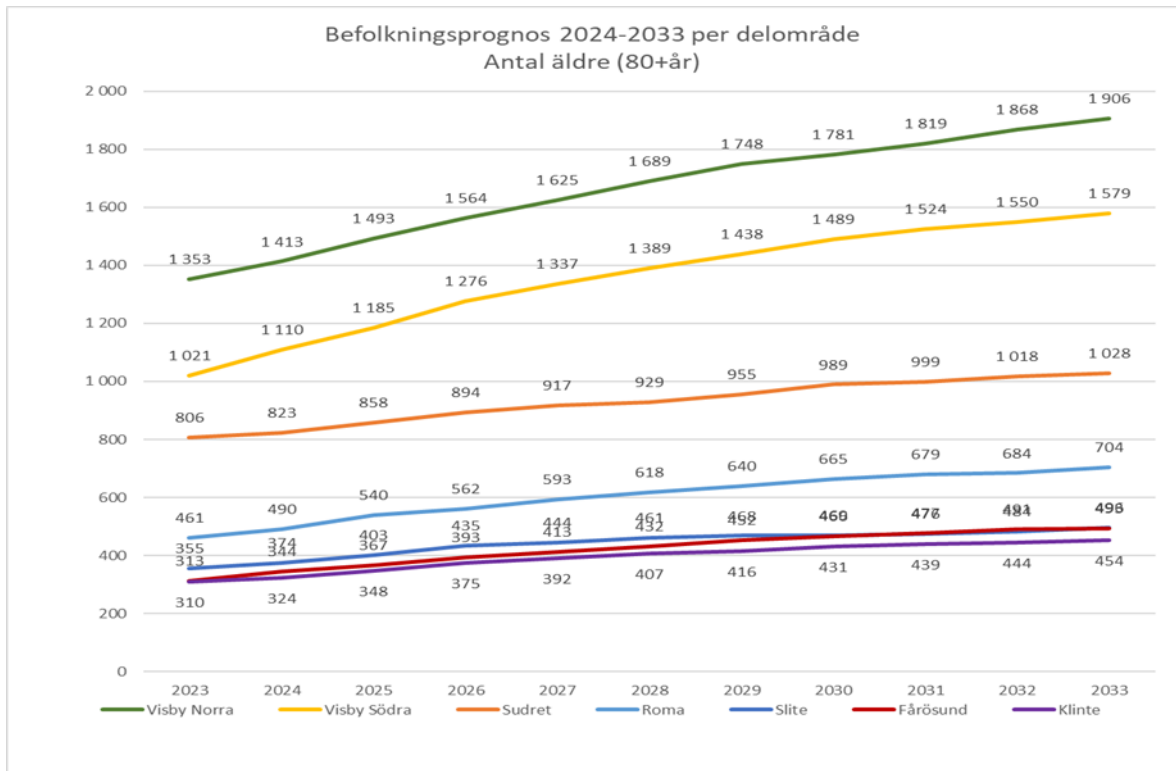
Källa: Befolkningsprognos 2024-2033 Region Gotland. Statisticon. Publicerad 2024.

¹² Befolkningsprognos 2024-2033 Region Gotland. Statisticon. Publicerad 2024

Befolkningsprognos 2024-2033 per delområde

Behovsprognos 2024-2033

Antal äldre med beslut om särskilt boende	*2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Antal 65-69 år	28	28	27	27	27	27	28	28	29	29	29
Antal 70-74 år	49	48	48	49	49	48	48	48	47	47	48
Antal 75-79 år	120	121	119	116	115	115	114	114	116	115	115
Antal 80-84 år	160	167	181	194	199	200	201	200	195	195	195
Antal 85-89 år	234	254	263	271	295	323	340	368	395	404	408
Antal 90+ år	373	386	409	434	448	457	491	514	536	578	624
Prognosticerat behov utifrån 2023 års statistik.	964	1004	1048	1091	1132	1170	1222	1271	1318	1369	1418
Platsbehov utifrån omsättningsgrad 1,33 %	725	755	788	820	851	880	919	956	991	1029	1066
Platsbehov beläggningsgrad 97,6 %	17	18	19	20	20	21	22	23	24	25	26
Konsumtionsfaktor påverkar prognosen med -0,5% per år		-5	-10	-16	-23	-29	-37	-44	-53	-62	-71
Totalt prognosticerat platsbehov baserat på 2023 års statistik	742	768	796	823	849	872	904	934	962	992	1021
Förändring platsbehov per år		26	28	27	26	23	32	30	28	30	29

Siffrorna för 2023 är faktiska siffror för beslut särskilt boende för service och omvårdnad. För 2024-2033 är antal invånare med beslut om särskilt boende uppräknat med den procentuella ökningen i befolkningsprognosen, uppdelat på åldersintervall.

Behovsprognos

Behovsprognos antal platser	Platser	Behov	Akkumulerat nytt behov
2024	663	26	-26
2025	663	28	-54
2026	723	27	-21
2027	723	26	-47
2028	723	23	-70
2029	723	32	-102
2030	723	30	-132
2031	723	28	-160
2032	723	30	-190
2033	723	29	-219
Totalt		279	